

ΙΣΤΟΡΙΑ

ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΕΞΑΠΛΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ

ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΦΡΑΓΚΟΥΣ.

Τὸ γερμανικὸν ἔθνος τῶν Φράγκων, τὸ κατὰ τὸ βορειοανατολικὸν μέρος τῆς Γαλλίας κατοικοῦν, μέχρι τέλους σχεδὸν τῆς πέμπτης ἀπὸ Χριστοῦ ἑκατονταετηρίδος ἔζη εἰσέτι ἐν τῇ πλάνῃ τῶν εἰδώλων· κατὰ δὲ ταύτην τὴν ἐποχὴν, ὅτε ἐν ἔτει 493 ὁ βασιλεὺς αὐτοῦ *Χλοδοβίχος* (α) ἔλαβεν εἰς γυναικα χριστιανὴν ἡγεμονίδα, τὴν *Χλοτίλδα*, τὴν ἀνεψιάν τοῦ βασιλέως τῶν Βουργούνδων Γοινδοβάλδου, ὁ γάμος οὗτος μεγάλως συνετέλεσεν εἰς τὴν ταχθεῖν τῶν Φράγκων ἐπιστροφὴν.

Ἡ *Χλοτίλδα* ἢ *Χροτεχίλδα*, γυνὴ ἀνδρικοῦ πνεύματος, νουνεχῆς καὶ τολμηρὰ, παρεκίνησε καθ' ἑκάστην τὸν ἄνδρα αὐτῆς, ὑφ' οὗ ἡγαπάτο πολὺ, νὰ παραδεχθῇ τὴν χριστιανικὴν πίστιν, ἐν ᾗ μάλιστα εἶχε κατὰ νοῦν νὰ βαπτίσῃ τὸν πρωτότοκον αὐτῆς υἱόν. Ἐσπούδαζε νὰ πείσῃ τὸν *Χλοδοβίχον* ὅτι οἱ λίθινοι καὶ ξύλινοι θεοὶ οὔτε ἑαυτοὺς, οὔτε ἄλλους δύνανται νὰ βοηθήσωσι, καὶ διὰ τοῦτο ὀφείλει τις νὰ λατρεύῃ τὸν Θεόν, τὸν δημιουργήσαντα καὶ διατάξαντα τὰ πάντα τοσοῦτον εὐεργετικῶς πρὸς τὴν χρῆσιν τῶν ἀνθρώπων· ἀλλ' ἐκεῖνος ἀπεκρίνετο· « Τὰ πάντα ἐκτίσθησαν διὰ θελήσεως τῶν » θεῶν ἡμῶν, καὶ εἶναι ἤδη φανερόν, ὅτι ὁ θεὸς τῶν χριστιανῶν οὐδὲν ἰσχύει, οὐδὲ δύνασθε ν' ἀποδείξῃτε ὅτι κατὰγεται ἀπὸ θεοῦ γένους ». Ἡ βασίλισσα ὁρῶς ἐβάπτισε τὸν υἱὸν αὐτῆς ἐν ἐκκλησίᾳ μεγαλοπρεπῶς κεκοσμημένῃ, νομίζουσα ὅτι διὰ τούτου τοῦ μυστηρίου θέλει δυναθῇ νὰ μεταβάλῃ τοῦ βασιλέως τὸ φρόνημα· ἀλλ', ὅτε ὁ μικρὸς ἡγεμὼν εὐθὺς ἔπειτα μετὰ ὀκτὼ ἡμέρας ἀπέθανε, φορῶν ἔτι τὰ λευκὰ τῶν φωτισμένων ἐνδύματα, εἶπεν ὁ *Χλοδοβίχος* ἀγανακτῶν· « Εἰ τὸ παιδίον καθιεροῦτο εἰς τοὺς θεοὺς μου, ἤθελε ζῆσαι· ἐπειδὴ δὲ ἐβαπτίσθη εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, βεβαίως δὲν ἦτο δυνατόν πλέον νὰ ζήσῃ ». Εἰς ἀπάντησιν δὲ τῶν λόγων τούτων ἡ *Χλοτίλδα* εὐχαρίστησε τῷ Θεῷ ὅτι χυδόχησε νὰ παραδεχθῇ τὸ τέκνον αὐτῆς εἰς τὴν οὐράνιον βασιλείαν· ὁ θάνατος αὐτοῦ, ἔλεγε, δὲν εἶναι εἰς αὐτὴν λυπηρὸς, ἐπειδὴ γινώσκει ὅτι τὰ προῶρις ἀποθνήσκοντα παιδιά

(α) Καὶ *Λοδοβίκος*, καὶ *Κλωδοβαῖος* προσέτι καλούμενος, *Clodwig*.

ἀξιούνται νὰ προβλέψωσι τὸ πρόσωπον τοῦ Θεοῦ. Δὲν ἐδίστασε δὲ διὰ τὸν θάνατον τοῦ πρωτοτόκου νὰ βαπτίσῃ καὶ τὸν δεύτερον αὐτῆς υἱὸν Χλοδοεῦρον, ὅστις ἠσθένησε μὲν καὶ αὐτὸς εὐθύς, καὶ ὁ Χλοδοεῦχος ἐνόμισεν ὅτι θέλει ἀποθάνει, ἐπειδὴ ἐβαπτίσθη εἰς τὸν Χριστόν· ἀλλ' ἡ βασίλισσα ἐδεήθη τοῦ Θεοῦ, καὶ τὸ παιδίον ἀνέλαβε πάλιν τὴν υἱείαν (α). Ἐκτοτε ἡ Χλοτίλδα δὲν ἔπαυε προσκειμένη εἰς τὸν ἄνδρα αὐτῆς, καὶ παρακινούσα αὐτὸν νὰ ἀρνηθῇ τὴν εἰδωλολατρείαν· ἀλλὰ πάντοτε ματαίως· τελευταῖον δὲ συγῆργησεν εἰς τὸν σκοπὸν αὐτῆς τὸ ἐξῆς εὐνοϊκὸν συμβεβηλὸς κατὰ τὸ ἔτος 496. Ὁ Χλοδοεῦχος ἐπολέμει τότε πρὸς τοὺς Ἀλεμαννοὺς, τοὺς κατοικοῦντας τὸν ἄνω Ῥήνον καὶ τὸν Μῆνον ποταμὸν, καὶ τοὺς πολεμουμένους ὑπὸ ἄλλων Φράγκων τοῦ κάτω Ῥήνου· ἐν τῇ παρὰ τὸ Τολβιακὸν (β) μάχῃ, ἰδὼν τὸν στρατὸν αὐτοῦ κινδυνεύοντα παντελῶς ἤτταν καὶ φθορὰν, ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὸν οὐρανόν, θακρῦρόων, οὕτω πῶς προσπυχθή· « Ἰη » σου Χριστέ, ὃν ἡ Χλοτίλδα ὡς τὸν υἱὸν τοῦ ζῶντος Θεοῦ δοξολογεῖ· περὶ » οὗ λέγεται, ἔπει βοηθεὶς τοὺς χρεῖαν ἔχοντας καὶ χορηγῆς τὴν νίκην εἰς τοὺς » ἐλπίζοντας ἐπὶ σέ, ἐπικαλοῦμαι ταπεινῶς τὴν παρὰ σοῦ βοήθειαν, ἐάν μὲ » ἀναδείξῃς νικητὴν τῶν ἐχθρῶν τούτων καὶ καταράθω τὴν δύναμιν, ἣν ὁ » ἐπώνυμος λαὸς σου καυχᾶται ὅτι κατενόησε, θέλω πιστεύσει εἰς σέ καὶ » βαπτισθῇ εἰς τὸ ὄνομά σου· διότι μάτην μέχρι τοῦδε ἐπικαλοῦμαι τοὺς » θεοὺς μου, ὅθεν νομίζω ὅτι οὐδεμίαν ἔχουσιν ἰσχὴν, μὴ δυνάμενοι νὰ σώ- » σωσι τοὺς ὑπακούοντας εἰς αὐτοὺς. Σὲ ἐπικαλοῦμαι νῦν· εἰς σέ ἐπιθυμῶ » νὰ πιστεύσω, ἂν ἀπαλλαχθῶ τῶν ἐχθρῶν μου » (γ). Μόλις δὲ ἀπήγγειλε τοὺς λόγους τούτους, καὶ οἱ Ἀλεμαννοὶ ἐτράπησαν εἰς φυγὴν· τὸ ἔθνος ὑπετάγη εἰς τὸν Χλοδοεῦχον, καὶ αὐτὸς διηγῆθη εἰς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ὅτι ἀνεφάνη νικητὴς διὰ τῆς ἐπικλήσεως τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου.

Ἡ Χλοτίλδα (διηγεῖται περαιτέρω ὁ φραγκικὸς ἱστοριογράφος Γρηγόριος ὁ ἐκ Τουρώνης), προσκαλέσασα κρυφίως τὸν Ῥεμίγιον, ἐπίσκοπον τῶν Ῥεμῶν (Rheims), πῶλεως γαλλικῆς, ἐδεήθη αὐτοῦ νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς τὸν βασιλέα ἀγάπην πρὸς τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν· ὁ δὲ Χλοδοεῦχος περὶ τούτου εἰσέτι ἐδίσταζε, μήπως δὲν θελήσωσιν οἱ Φράγκοι νὰ ἀπαρνηθῶσι τοὺς ψευδεῖς αὐτῶν Θεοὺς· καὶ ἐν ᾧ ἔμελλε νὰ ὁμιλήσῃ πρὸς αὐτοὺς περὶ τούτου, αὐτοὶ, προλαβόντες, ἐκραύγασαν· « ῥίπτομεν μακρὰν τοὺς θνητοὺς ἡμῶν θεοὺς, εὐ- » σεθεὶς βασιλεῦ, καὶ προθύμως ἀκολουθοῦμεν τὸν Θεὸν ἃν ὁ Ῥεμίγιας διδά-

(2) Gregor. Turon. histor. Francor. lib. II, c. 20. 28. pag. 80. sq. ed. Ruinart.—Ejustem hist. Francor. epitomata per Fredegarium.

(β) Tolbiacum, τανῦν, Zulpich.

(γ) Actes, c. 30. p. 82.

« σκεῖ ἀθάνατον ». Ταῦτα ἀκούσας, ὁ ἐπίσκοπος προσέταξε ἵνα παρῶκευδ-
σῶσι βαπτιστήρια, ἐν οἷς μετ' ὀλίγον ἐβάπτισεν τὸν βασιλέα, τρισχιλίου
στρατιώτας, τὴν ἀδελφὴν τῆς βασιλείσσης Αὐδοφλέδαν καὶ ἀπείρους ἄλλους.
Λέγεται δὲ ὅτι εἶπεν ὁ Χλοδοβίχος, ἀκούσας παρὰ τοῦ ἐπισκόπου ἀναγινω-
σκομένην ἐκ τῶν εὐαγγελίων τὴν ἱστορίαν τῶν παθῶν τοῦ Σατῆρος ἡμεῶν Ἰη-
σοῦ Χριστοῦ. « Εἰ ἦμην ἐγὼ ἐκεῖ, μετὰ τῶν Φράγκων μου, ἦθελον ἐκδική-
σαι τὸν Χριστὸν διὰ τὴν προσγενομένην αὐτῷ ἀδικίαν » (α).

Ἀλλ' ὅμως διὰ τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ Χλοδοβίχου ὁ χριστιανισμὸς δὲν ἠδυν-
νήθη νὰ εἰσχωρήσῃ εἰσέτι εἰς πάντας τοὺς Φράγκους, ἀλλὰ κυρίως ἴκοντο εἰς
τὴν φιλίαν τῶν *Salii*, τῶν ἐπισημοτάτων καὶ ἰσχυροτάτων πάντων τῶν
ἄλλων, τῶν ἀποίων ἦτον ἡγεμόν. Ἀν οἱ *Ριπουάριοι* ἢ *Ριπάριοι* (*Ripa-
rier*), ὡσαύτως πελυνάριθμοι φυλὴ τῶν Φράγκων, κατοικοῦσα τὰς δύο πλευ-
ρὰς τοῦ *Ρήνου*, ἀπὸ τοῦ *Μογουντιακοῦ* (νῦν δὲ *Mainz*) μέχρι τῆς *Καλωνίας*
(*Cölu*), ἦσαν τότε χριστιανοί, ἀγνοεῖται. Περὶ τοῦ βασιλέως *Ραγανάθρου*
ἢ *Ραραναχάρου*, ὅστις εἶχε τὴν ἑδρὰν αὐτοῦ ἐν *Καμβράκῳ* (*Cambray*),
καὶ ἦρχε τῆς *Φλανδρίας* καὶ *Ἀρτεσίας* (*Artois*), δυνάμεθα νὰ εἰπωμεν μετὰ
βεβαιότητος ὅτι καὶ αὐτὸς καὶ τὸ ἔθνος αὐτοῦ ὠμολόγηε εἰσέτι τὴν ἐθνικὴν
θρησκείαν. — Ὁ δὲ Χλοδοβίχος, ἀφ' οὗ ὑπέταξε τὸ πλεῖστον μέρος τῆς *Γαλ-
λίας*, νικήσας τοὺς *Βισιγόθους*, ἐπέπεσεν ἐπὶ τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ μετ'
βασιλεῖς τῶν Φράγκων, ἐξωλόθρευσε αὐτοὺς ἀπανθρωπότητᾳ, καὶ ἐκυρίευσεν
τῆς χώρας αὐτῶν ὥστε ὅσα μέρη μέχρι τοῦδε κατὰ τὴν σημερινὴν *Γερμα-
νίαν* καὶ τὰς κάτω χώρας κατεῖχοντο ὑπὸ τῶν Φράγκων, ταῦτα πάντα ὑπε-
τάγησαν εἰς αὐτόν. Τὸν υἱὸν τοῦ βασιλέως τῶν *Ριπουαρίων* ἐρεθίσας νὰ γείνη
πατρικόνος, μετὰ ταῦτα προσέταξε νὰ φονεύσῃ, καὶ κατέπεισε τὸ ἔθνος
τοῦτο δι' ἀπατηλῶν ὑποσχέσεων νὰ ἀναγνωρίσῃ αὐτὸν βασιλέα. Ἐνταῦθα
τολμᾷ νὰ προσθῇ ὁ ἐπίσκοπος τῆς *Τορώνης* *Γρηγόριος*, ὁ ἑκάτον περίπου
ἔτη μετ' αὐτὸν ἀκμάσας, καὶ ταῦτα πάντα διηγούμενος ἐν ἐκτάσει, ὅτι ὁ
Θεὸς καθ' ἑκάστην ἀνεδείκνυσεν αὐτὸν νικητὴν, διότι μετὰ καθαρᾶς καρδίας
ἐπορεύετο ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ ἔπραττε τὸ ἀρεστόν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς αὐ-
τοῦ (β). Καὶ ἄλλον δὲ φραγκικὸν βασιλέα, *Χαράριχον*, μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ
ἡχημαλώτισεν ὁ Χλοδοβίχος δι' ἀπάτης καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν κείρας αὐτῆς
κεφαλῆς αὐτῶν τὰς τρίχας, ἐχειροτόνησε κληρικούς, ἔπειτα δὲ ἐφάνησαν
ταῦς δορυφόρους τοῦ *Ραγανάχαρου* ἐδέκαες διὰ χρυσῶν ἀγγέλων, αἵτινες μετὰ
ταῦτα ἀνεκαλύφθησαν κιβδηλα, καὶ προδόντας αὐτῷ τὸν *Ραγανάχαρον* ἀπέ-
κτεινε διὰ πελίκου. Προσέτι δὲ καὶ πολλοὺς ἄλλους ἡγεμόνας τῶν Φράγ-

(α) *Fredegarius, epitom. histor. Francor. c. 24.*

(β) *Lib. II. c. 40. p. 96. 97.* — Παρὰ. Κάτω ἱστορ. τῶν ἀνθρώπων. πρᾶξ.
τόμ. Α'. σελ. 24. καὶ ἐξ.

κων, ἐν μέρει καὶ συγγενεῖς αὐτοῦ, ἐξωλόθρευσε κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον δολίως, φοβούμενος μὴ καθέλκωσιν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ θρόνου. Καὶ παρεπονθήθη μὲν ἔπειτα ὅτι αὐτὸς μόνος ἐκ τοῦ οἴκου αὐτοῦ μένει ὑπόλοιπος, καὶ δὲν ἐλπίζει πλέον παρ' οὐδενὸς ὑποστήριγμα καὶ βοήθειαν· ἀλλ', ὥς ὁμολογεῖ ὁ Γραγῆριος (α), ἐπὶ σκοπῷ ἵνα ἀνακαλύψῃ ἴσως μὴ τις τῶν συγγενῶν αὐτοῦ ἐτι ζῇ, ὅπως καὶ τοῦτον ἐκβάλῃ τοῦ μέσου. Ἀλλ' ὁ Χλοδοβίχος εἶχε τὸ πρότερόν τι νὰ καθαιρῇ πανταχοῦ τὴν ἐθνικὴν θρησκείαν· οὕτω τοὺς ὑπηκόους τοῦ Ραγαναχάρου ἠνάγκασε νὰ γείνωσιν εὐθὺς χριστιανοί· ἐκκοδόμησε πολλὰς ἐκκλησίας· κατέστισε πολλὰ μοναστήρια, προικοδοτήσας εἰς αὐτὰ ἀφθόνοῦς προσόδους, καὶ διὰ συμβουλῆς τοῦ Ρεμιγίου διέταξε κατὰ τὸ ἔτος 511 (τὸ τελευταῖον τῆς ζωῆς αὐτοῦ) ἵνα συνέλθῃ ἐκκλησιαστικὴ σύνοδος εἰς Ἀὐρηλιάν (Orleans), ὑποβαλὼν αὐτὸς εἰς τοὺς ἐπιτιμώπους τὰ περὶ ὧν ἔμελλον νὰ συσκεφθῶσιν (β). Αἱ πολλαὶ δὲ αὗται ἐκδουλεύσεις, τὰς ὁποίας ἐφαίνετο ἔχων πρὸς τὴν θρησκείαν καὶ τὴν ἐκκλησίαν, περιποίησαν αὐτῷ τὸ ἐπίθετον τοῦ *μεγάλου*, ὥς μνημονεύουσιν αὐτοῦ πολλάκις οἱ Γάλλοι συγγραφεῖς· πινές δὲ πάλιν δὲν ὤκνησαν ν' ἀπαδώσωσιν αὐτῷ καὶ τὸ ἐπώνυμον τοῦ *αἰγίου*. — Ὁ Χλοδοβίχος, καθὼ μὲν παρθητὴς καὶ ἀνὴρ πολιτικός, εἶχε τῷ ὄντι μεγάλα προτερήματα· καθὼ δὲ ἄνθρωπος καὶ χριστιανὸς, κατατάσσεται δικαίως εἰς τοὺς κακούργους καὶ πονηροὺς.

Ἐκ τῶν ἱστορηθέντων γίνεται δὲλον, ὅτι πολὺ περιωρισμένη ἦτον ἡ εἰς τὸν χριστιανισμόν ἐπιστροφή αὕτη τῶν Φράγκων· διότι, μὴ προσλαβόντες αὐτὸν εἰς βάθος, ἀλλ' ἐπιπολαίως μόνον, ἔμειναν πάλιν πρὸς πᾶσαν βίαιον πρᾶξιν ἐπιρρέπεις. Κατὰ τὸν πρεσβύτερον τῆς ἐν Μασσαλίᾳ ἐκκλησίας Σαλβιανόν, ἡ ἀπιστία ἦτον ἐν τῶν ἐπισημοτέρων χαρακτηριστικῶν τοῦ φραγκικῷ ἔθνους· καὶ ἀφ' οὗ δὲ παρεδέχθη τὸν χριστιανισμόν, τοσούτου ὀλέγον διωρθώθη ἀπὸ τῆς κακίας ταύτης, ὥστε οὐχὶ μόνον ἡ ἱστορία τῶν διαδόχων τοῦ Χλοδοβίχου γέμει παντοίων προδοτικῶν καὶ χαμερπῶν πράξεων, ἀλλὰ καὶ ὁ συγγραφεὺς αὐτῆς περὶ τινος τῶν μεγιστάνων, Γουντχράμου καλουμένου, ἀφελῶς πως λέγει ὅτι ἄλλως μὲν ἦτο ἄνθρωπος ἀγαθός, εἶχε δὲ μόνον μεγάλην ἐτοιμότητα περὶ τὴν ἐπισηκίαν, ἀθετῶν εὐθὺς ὅν τι ἐδίδεν· εἰς

Πηλίκος καὶ ἱστορικὸς λεξικόν, τ. 1. σελ. 100. (γ)

(α) Ἀντόν, C. 24. p. 100.

(β) Οἱ ἐπίσκοποι ἐν τῇ προομίᾳ τῶν πρακτικῶν τῆς συνόδου ἀναφέρουσιν αὐτὸν μὲν ὡς τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας « *Domino suo catholicae ecclesiae filio, Chlothovecho regi, omnes sacerdotes quos ad concilium venire jussistis* ». Ἐλαβε δὲ τὴν τιμητικὴν ταύτην ἐπωνυμίαν ἀφ' οὗ ἐβαπτίσθη παρὰ τοῦ παπᾶ τῆς Ῥώμης Ἀναστασίου, ὅστις ὠνόμασεν αὐτὸν καὶ *χριστιανικώτατον βασιλέα*.

τοὺς φίλους αὐτοῦ ὄρκον (α). Οὕτω καὶ οἱ φόνοι καὶ αἱ λήστεiai ἦσαν παρὰ τοῖς Φράγκοις πρᾶγμα οὐχὶ πολὺ σπάνιον, καὶ ἀντὶ τοῦ νὰ ἐλαττωθῶσι νῦν ὑπὸ τοῦ χριστιανισμοῦ, ἡ τοῦλάχιστον ὑπὸ τῶν ἐκκλησιαστικῶν κανόνων, εὐνοήθησαν μᾶλλον ἐκ τοῦ εἰσυχθέντος· εἰς αὐτοὺς δικαίου τοῦ ἀσύλου τῶν ἐκκλησιῶν· διότι, κατὰ τὴν πρώτην ἀνωτέρω μνημονευθεῖσαν ἐν Αὐρηλία φραγκικὴν σύνοδον, συνέταξαν οἱ συνεληθόντες ἐπίσκοποι τὰς ἐξῆς ἀποφάσεις· « Φονεῖς, μοιχοὶ καὶ κλέπται, καταφεύγοντες εἰς τινὰ ἐκκλησίαν, δὲν δύ- νανται νὰ ἀποσπασθῶσιν οὔτε ἀπὸ τῆς αὐλῆς, οὔτε ἀπὸ οἵαςδήποτε οἰκίας αὐτῆς, ἢ καὶ τοῦ ἐπισκόπου· ἀλλὰ τότε μόνον παραδίδονται, ὅταν ὑπι- σχυνῶνται αὐτοῖς μεθ' ὄρκου ἐπὶ τοῦ εὐαγγελίου, ὅτι δὲν ἔχουσι νὰ φεθ- θῶσιν οὔτε σωματικὴν τινὰ τιμωρίαν, οὔτε θανάτου ζημίαν, ἀλλὰ ὑποχρε- οῦνται μόνον νὰ ἱκανοποιήσωσι τὸν ἀδικηθέντα· ἐάν τις δὲ παραβῇ τοῦτον τὸν ὄρκον, ἀφορίζεται οὐχὶ μόνον ἀπὸ τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῶν δειπνῶν τῶν καθολικῶν (β). Ἐάν τις, ἀπαγαγὼν γυναῖκα, κα- ταφεύγῃ μετ' αὐτῆς εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ εἰς τὴν γυναῖκα προσγίνηται βία, αὐτὴ μὲν ἀπολύεται, ἐκεῖνος δὲ κηρύσσεται μὲν ἀζήμιος, καθυποβάλλε- ται δὲ εἰς δουλείαν, ἀλλὰ δύναται καὶ νὰ ἐξαγορασθῇ ἀπ' αὐτῆς (γ). Τελευ- ταῖον δὲ, ἐάν δουλὸς τις δι' οἰονδήποτε ἔγκλημα καταφεύγῃ εἰς τὴν ἐκκλη-σίαν, ἐπανερχεται πάλιν πρὸς τὸν ἑαυτοῦ κύριον, ἂν οὗτος ὑποσχεθῇ αὐτῷ μεθ' ὄρκου τὸ ἀζήμιον· ἂν δὲ τιμωρηθῇ, ἀφορίζεται ὁ κύριος, ὡς ἀθετῶν τὴν ὑπόσχεσιν αὐτοῦ καὶ καταφρονῶν τῆς ἐκκλησίας (δ).

(α) Gregor. Turonens. lib. V. c. 14. p. 217.

(β) Concil. Aurelian I. can. 1. « De homicidis, adulteris et furi-
» bus, si ad ecclesiam confugerint, id constituimus observandum,
» quod ecclesiastici canones decreverunt et lex Romana constituit:
» ut ab ecclesiae atriis vel domo episcopi eos abstrahi omnino non
» liceat, sed nec ali er consignari, nisi ad evangelia datis sacramen-
» tis de morte, de debilitate et omni poenarum genere sint securi:
» ita ut ei, cui reus fuerit criminosus, de satisfactione conveniat.
» Quod si sacramenta sua qui convictus fuerit violasse, reus per-
» jurii non solum a communione ecclesiae vel omnium clericorum,
» verum etiam et a catholicorum convivio separetur ».

(γ) Dan. 2. « De raptoribus autem id custodiendum esse censi-
» mus, ut si ad ecclesiam raptor cum rapta confugerit, et foemi-
» nam ipsam violentiam pertulisse constituerit, statim liberetur de
» potestate raptoris, et raptor, mortis vel poenarum impunitate con-
» cessa, aut serviendi conditioni subjectus sit, aut redimendi se
» liberum habeat facultatem ».

(δ) Can. 3. « Servus qui ad ecclesiam præ qualibet culpa confu-
» gerit, si a domino pro admissa culpa sacramenta suscepit, sta-

Ἡ εἰσαγωγή τοῦ χριστιανισμοῦ εἰς τὸ ἔθνος τῶν Φράγκων, εἰ καὶ μὴ ἐπῆγαγεν εὐθὺς τὰ προσδουώμενα ἀποτελέσματα, ἐμετρίκασεν ὁμως πολὺ τὰς κακὰς αὐτῶν ἑξεις· οὕτως, ὅπου οὐδὲν ἴσχυε πλέον νὰ καταστείλῃ τὴν σκληρότητα ἀπηνόου τινος ἡγεμόνος, κατάρθουν τοῦτο αἱ πρεσβεῖαι ἐπισκόπου ἢ μοναχοῦ τινος, ὁμιλοῦντος αὐτῷ ἐντόνως ἐξ ὀνόματος τῆς θρησκείας. Ἦδὼν ὁ Χλοδοβίγος, ἱεσάιος τοῦ πρεσβυτέρου Εὐσπικίου, συνεχώρησε τὴν κατ' αὐτοῦ στασιάζασαν πόλιν Βερόδουνον (Verdun), ἣν ἐσκόπει νὰ τιμωρήσῃ αὐστηρότατα. Εἰς δὲ τοὺς νόμους τῶν Φράγκων καὶ ἄλλων γερμανικῶν ἔθνων, οἵτινες ἤρχισαν νὰ γράφωνται κατ' ὀλίγον μόλις ἀπὸ τῆς ἐ. ἐκατονταετηρίδος, εἶχεν ὁ χριστιανισμὸς καὶ ὁ κλῆρος ἐπὶ ῥόην, φέρουσιν μὲν μεθ' ἐκτῆς ἐνίοτε βίαιόν τι, συντελοῦσαν ὁμως πολὺ εἰς τὴν τῶν ἡθῶν ἐξήμερωσιν. Ὁ βασιλεὺς Χιλδεβερτος προσέταξεν ἐν ἔτει 554 ἵνα καταργηθῶσι τὰ ὑπολειπόμενα ἐτι ἐν τῇ χώρᾳ εἰδῶλα τῶν θεῶν, καὶ αἱ μεγάλαι τοῦ λαοῦ ἀκολασίαι κατὰ τὰς ἐορτασίμους ἡμέρας, ἐν αἷς περιεφέροντο δημοσίᾳ καὶ ἄστεμοι γυναῖκες, τιμωρῶνται δι' ἐκατὸν βραδυσμῶν. Κατὰ δὲ τὸ ἔτος 585 ἐξέδωκεν ὁ βασιλεὺς τῆς Λύρηλίας Γούντραμος διάταγμα πρὸς πάντας τοὺς ἐπισκόπους καὶ κληρικοὺς καὶ πρὸς τοὺς κριτὰς τοῦ βασιλείου, ἵνα προτρέπωσιν ἐπιμελῶς τοὺς ὑπηκόους αὐτοῦ εἰς τὴν τοῦ θεοῦ λατρείαν, καὶ συνεθίζωσιν, ὅσον τὸ δυνατόν, εἰς βίον εὐσεβῆ, συνιστῶντες αὐτοῖς τὴν ἐορτὴν τῆς κυριακῆς καὶ τῶν ἄλλων πανηγυρικῶν ἡμερῶν (ἐν αἷς, πλὴν τῆς παρασκευῆς τῶν πρὸς τροφὴν ἀναγκαίων, οὐδεμίᾳ ἄλλῃ ἐργασίᾳ ἐπιτρέπετο), καὶ οἱ κληρικοὶ διδάσκωσιν αὐτοὺς ἐπ' ἐκκλησίας καὶ μετὰ τῶν κριτῶν φροντίζωσιν, ὅπως οἱ παραβάται τῶν παραγγελμάτων τούτων τιμωρῶνται κατὰ τοὺς ἐκκλησιαστικὰς καὶ πολιτικοὺς νόμους. Καθόλου δὲ ἐξ ἀρχαίων ἱστορικῶν ὑπομνημάτων μανθάνομεν, ὅτι ὁ βασιλεὺς τῶν Φράγκων Διέτριχος (Dietrich) ἐπέτρεψεν εἰς ἐμπείρους ἄνδρας νὰ δώσωσιν εἰς τοὺς Φράγκους, Ἀλεμαννοὺς, Βαυαροὺς καὶ ἄλλους ὑποτεταγμένους αὐτῷ λαοὺς γραπτοὺς τοὺς παλαιοὺς αὐτῶν νόμους, μεταβάλλοντες τὰς ἐθνικὰς μάλιστα συνηθείας εἰς χριστιανικὰς, καὶ ὅτι τὰ περὶ τούτων ἐπιδιωρθώθησαν ἔπειτα ὑπὸ τῶν βασιλέων Χιλδεβερτου καὶ Χλοτάρου.

(Ἐκ τοῦ Εὐαγγελικοῦ Κήρυκος.)

K. K.

» tim ad servitium domini sui redire cogatur; sed posteaquam datis
» a domino sacramentis fuerit consignatus, si aliquid poenæ pro
» eadem culpa, qua excusatur, probatus fuerit pertulisse, pro con-
» temptu ecclesiæ et praevaricatione fidei a communione et convi-
» vio catholicorum, sicut superius comprehensum est, extraneus
» habeatur ».